

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

854

Vragen van het lid **Diks** (GroenLinks) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *de Nederlandse soja-import uit Zuid-Amerika* (ingezonden 4 september 2019).

Antwoord van Minister **Kaag** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking), mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ontvangen 28 november 2019).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Is sojajunk Nederland medeverantwoordelijk voor Amazonebranden?»¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is het waar dat er een verschuiving van de sojaproductie gaande is, van de Amazone naar minder goed beschermde, maar evenzeer waardevolle eco-systemen in Zuid-Amerika zoals de Cerrado en Chaco? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Sinds het sojatoratorium in de Amazone lijkt de productie-uitbreiding van soja in Latijns-Amerika zich inderdaad te hebben verplaatst naar de Cerrado en de Chaco. Deze verschuiving laat zich echter lastig kwantificeren. De soja-productie in de Amazone neemt overigens ook nog steeds toe. Verklaringen daarvoor zouden kunnen zijn, dat de sojaproductie op bestaand landbouwgebied is toegenomen en dat veebedrijven zijn overgeschakeld op akkerbouw.

Vraag 3

Erkent u dat de ecosystemen zoals het Savannegebied Cerrado en het droge bos Chaco waardevol zijn en volwaardig beschermd zouden moeten worden? Zo nee, waarom niet?

¹ <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/is-sojajunk-nederland-medeverantwoordelijk-voor-amazonebranden-b7b43def/>

Antwoord 3

Het savannegebied Cerrado en het droge bos van de Gran Chaco behoren met de Amazone tot de belangrijkste en meest biodiverse habitattypen van Latijns-Amerika. In deze regio's vinden de grootste uitbreidingen van het landbouwareaal plaats. De overheden van Brazilië, Argentinië en Paraguay zijn verantwoordelijk voor wetgeving t.a.v. het landgebruik en de bescherming van deze gebieden. In tegenstelling tot de Amazone, waar een moratorium op ontbossing voor soja effectief is, zijn er in de Cerrado nog weinig middelen om ontbossing tegen te gaan. Ontbossing is daar toegestaan voor 65–80% van het particuliere grondgebied voor agrarische ontwikkeling. Diverse NGO's en bedrijven onderzoeken op welke wijze de omstandigheden kunnen worden gecreëerd waaronder boeren zich voor agrarische expansie op braakliggende gronden gaan richten in plaats van op bosgebieden. Nederland ondersteunt via het Initiatief Duurzame Handel (IDH) duurzame productie van soja en veeteelt in de deelstaat Mato Grosso, dat een deel van de Cerrado omvat. Daarnaast voert Nederland doorlopend een dialoog met Brazilië over het belang van verdere verduurzaming van de landbouw en het tegengaan van ontbossing.

Vraag 4

Is het waar dat 50 procent van de Braziliaanse soja die in Amsterdam en Rotterdam aankomt afkomstig is uit de Cerrado? Vindt u dit verantwoord? Zo ja, waarom?

Antwoord 4

Volgens berekeningen van Trase² was in 2017 ca. 2,0 miljoen ton van de ca 4,4 miljoen ton door Brazilië geëxporteerde soja die in Amsterdam en Rotterdam aankomt afkomstig uit de Cerrado³. De herkomstcijfers zijn, net als het ontbossingsrisico, berekend op het niveau van gemeentes. Of de soja uit de Cerrado die in Rotterdam of Amsterdam aankomt rechtstreeks aan ontbossing kan worden gekoppeld, is uit de cijfers niet af te leiden, omdat geen informatie beschikbaar is tot op het niveau van de producenten zelf, binnen die gemeentes. Gemeentes daar zijn in grootte vergelijkbaar met provincies in Nederland.

Op de vraag of de in Nederland geïmporteerde soja uit de Cerrado verantwoord is kan ik daarom geen antwoord geven. Wel voldoet alle soja uit Latijns-Amerika die in ons land via veevoer in vlees, zuivel en eieren bij de Nederlandse consument terecht komt aan de criteria van de Round Table on Responsible Soy (RTRS), omdat deze is afgedekt met RTRS-certificaten. RTRS garandeert dat de productie van de soja duurzaam en zonder ontbossing heeft plaatsgevonden. De kwaliteit van de RTRS-standaard is in juni jl. in een studie van Profundo in opdracht van IUCN zeer goed beoordeeld⁴. Nederlandse bedrijven die voor de Nederlandse consumentenmarkt produceren tonen daarmee aan werk te maken van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Wat betreft de inzet van de Nederlandse overheid om de Europese vraag naar ontbossingsvrije soja te stimuleren verwijs ik naar de antwoorden op de vragen 8 en 10.

Vraag 5

Vindt u het acceptabel dat van in ieder geval de helft van de soja die in Nederland achterblijft (en dus niet wordt doorgevoerd) niet gegarandeerd kan worden dat er waardevol bos voor gekapt is? Hoe verhoudt zich dat tot de duurzame doelstellingen van het kabinet en het Akkoord van Parijs dat door het kabinet wordt onderschreven?

² <https://trase.earth/index.ie.html>

³ https://trase.earth/flows?selectedBasemap=default&selectedColumnsIds=0_1&selectedNodesIds%5B%5D=155&selectedNodesIds%5B%5D=11628&expandedNodesIds%5B%5D=155

⁴ https://www.iucn.nl/files/publicaties/setting_the_bar_for_deforestation_free_soy_190606_final.pdf

Antwoord 5

Het aandeel soja dat in Nederland achterblijft en dus niet wordt doorgevoerd, is de soja die via veevoer in vlees, zuivel en eieren bij de Nederlandse consument terecht komt. Dit volume aan soja is sinds 2015 geheel afgedekt met RTRS-certificaten. RTRS garandeert dat de productie van de soja duurzaam en zonder ontbossing heeft plaatsgevonden.

Vraag 6

Herkent u zich in de stelling in het artikel dat de Nederlandse overheid de ontbossingsproblematiek vooral aan de markt overlaat, terwijl de problemen al decennia bekend zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Daar herken ik mij niet in. De soja die via in Nederland geproduceerde dierlijke producten in Nederland wordt geconsumeerd wordt voor 100% door RTRS-certificaten afgedekt.

Dat is in veel mindere mate het geval in de rest van Europa. In de *European Soy Monitor*⁵ over het gebruik van ontbossingsvrije soja over het jaar 2017 wordt gerapporteerd dat slechts 13% van het sojagebruik in de EU28 plus Noorwegen en Zwitserland aantoonbaar vrij was van ontbossing. Wereldwijd beloopt de markt vraag naar ontbossingsvrije soja slechts 1 tot 2%. Een beleid dat zich uitsluitend richt op de Nederlandse markt is derhalve onvoldoende om de onderliggende problematiek van niet-duurzame productie en ontbossing te adresseren. Nederland spant zich daarom in om te komen tot EU-beleid om de markt vraag naar gecertificeerd duurzame en ontbossingsvrije producten binnen de Unie en daarbuiten te vergroten, en zal er bij de Europese Commissie op aandringen om op de kortst mogelijke termijn in beeld te brengen welke mogelijkheden er zijn om handelsketens volledig vrij te maken van ontbossing, bosdegradatie en ecosysteemconversie. Daarbij moedigt Nederland de Commissie aan alle effectieve maatregelen te overwegen, zowel regelgevende als niet-regelgevende. Zie ook het antwoord op vraag 11.

Vraag 7

Herkent u zich in de stelling dat aan grote veevoederproducenten de afgelopen jaren geen enkele restrictie is opgelegd bij de import van soja? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Daar herken ik mij niet in, zie antwoord op vraag 6.

Vraag 8

Waarom wordt niet enkel nog soja geïmporteerd die aan de standaarden van de Round Table on Responsible Soy (RTRS) voldoen? Welke stappen zet u om dit op de kortst mogelijke termijn alsnog te regelen? Ziet u mogelijkheden om de import dan wel doorvoer van niet-RTRS-soja te verbieden?

Antwoord 8

Nederland verwelkomt RTRS als vrijwillige, transparante standaard voor duurzaam geproduceerde soja. Maatschappelijke organisaties en marktpartijen zijn betrokken bij de doorlopende monitoring en verbetering van deze standaard. RTRS is sinds 2010 operationeel, maar de vraag naar RTRS gecertificeerde soja is zeer beperkt. Van de wereldwijde productie van soja is slechts 1,28% RTRS gecertificeerd. Hiervan komt 60% op de Nederlandse markt terecht. In de meeste Europese landen ontbreekt de urgentie van omschakeling naar gebruik van verantwoorde soja in diervoeders. Hetzelfde geldt voor de nog veel grotere Chinese afzetmarkt. Hierdoor ontbreekt voor onze exporterende bedrijven een belangrijke stimulans om in een Europese en mondiale concurrerende markt voluit te kiezen voor de duurder verantwoorde soja. In dat licht zet Nederland voor het bereiken van een volledige transitie in op Europese samenwerking en op de dialoog met China als grootste afnemer van soja.

⁵ <https://www.idhsustainabletrade.com/uploaded/2019/04/European-Soy-Monitor.pdf>

Vraag 9

Is het waar dat multinationals, waaronder Unilever, Ahold en FrieslandCampina, niet op schema liggen om de ontbossing, die nodig is voor de productie van hun producten, in 2020 te hebben gestopt? Heeft u er vertrouwen in dat zij hun belofte alsnog op tijd na komen? Zo ja, waar baseert u dat op? Zo nee, wat gaat u doen om hen aan te sporen zich alsnog meer in te spannen om deze doelstelling wel te halen? Bent u bereid hierover met hen in gesprek te gaan?

Antwoord 9

Organisaties als de *Forest 500*⁶ en *Global Canopy*⁷ geven aan dat genoemde bedrijven niet op schema liggen om in 2020 de ontbossing in hun productieketens te hebben uitgebannen. Navraag bij de drie genoemde bedrijven leerde echter dat dit doel wat hen betreft wel is of zal worden behaald. FrieslandCampina liet weten dat sinds 2015 uitsluitend 100% RTRS-gecertificeerde soja wordt gekocht. Dit geldt zowel voor de soja als voor het sojameel dat in de eigen productie van Nutrifeed wordt verwerkt⁸. Ahold liet weten de 2020-doelstelling voor 100% duurzaamheid voor de eigen merkartikelen te halen. Dit wordt ingevuld door uitsluitend palmolie, soja en papieren producten in te kopen die aan de hoogste eisen van duurzaamheid voldoen (RSPO voor palmolie, RTRS en ProTerra voor soja, FSC en PEFC voor hout).

Unilever liet weten dat een klein deel van de soja uit Zuid-Amerika komt, waarvan een deel uit de Cerrado uit gebieden waar ontbossing niet aan de orde is. De sojavolumes waarmee wordt gewerkt zijn RTRS-gecertificeerd. Sojaolie koopt Unilever in de Verenigde Staten waar ontbossing geen rol speelt. Alle palmolie die Unilever gebruikt zal aan het eind van 2019 gecertificeerd duurzaam zijn en alle papier en karton voor verpakkingen FSC-gecertificeerd.

We werken in allerlei verbanden samen met deze bedrijven in de bredere aanpak van het tegengaan van ontbossing bij de productie van agrogrondstoffen, en zullen daarbij ook de ontwikkelingen en hun inzet op tijdgebonden toezeggingen en ambities blijven volgen.

Vraag 10

Ziet u voor Nederland, als groothandelaar van soja, extra verantwoordelijkheden om ontbossing en bosbranden te stoppen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

Nederland zet zich in Europees verband actief in voor verduurzaming van de wijze waarop soja wordt geproduceerd, inclusief de milieuproblematiek, de verbetering van arbeidsomstandigheden en de naleving van mensenrechten. In dit beleid stimuleert Nederland de private sector om duurzaam geproduceerde grondstoffen in te kopen en de marktvaart naar gecertificeerd duurzame en ontbossingsvrije producten binnen de Europese Unie en daarbuiten te vergroten.

De Nederlandse overheid stimuleert dit o.a. met een actieve inzet binnen het Amsterdam Declarations Partnership (ADP). In het ADP werkt Nederland samen met Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Italië, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk. Mede op aandringen van het ADP heeft de Europese Commissie in juli een Mededeling gepubliceerd waarin maatregelen worden voorgesteld voor een Europese aanpak ter bescherming en het herstel van bossen in de wereld⁹. Het BNC-fiche over de Mededeling is onlangs aan uw Kamer toegestuurd.

Vanwege de zorgen over en risico's bij de productie van soja wil de EU minder afhankelijk worden van import en meer zelfvoorzienend worden in de

⁶ <https://forest500.org/>

⁷ <https://www.globalcanopy.org/what-we-do/supply-chains/forest-500>

⁸ <https://www.frieslandcampina.com/nl/duurzaamheid/mvo-in-de-praktijk/verantwoorde-inkoop-sojabonenmeel/>

⁹ Mededeling van de Commissie aan het Europees parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité Raad en het Comité van de Regio's: Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/AUTO/?uri=CELEX:52019DC0352&qid=1566223991615&rid=1>

productie van plantaardige eiwitten¹⁰. Deze oproep van de EU zal worden uitgewerkt in een nationale eiwitstrategie toegesneden op de Nederlandse situatie.

Vraag 11

Deelt u de mening dat bossenwetgeving, waarmee het mogelijk wordt de import van producten uit waardevolle ontboste gebieden wettelijk te verbieden en waardevolle bosgebieden beter worden beschermd, noodzakelijk is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 11

In de mededeling van de Europese Commissie over bescherming en herstel van bossen wereldwijd wordt onderzoek naar wettelijke maatregelen voorgesteld. Nederland zal er bij de Europese Commissie op aandringen om op de kortst mogelijke termijn in beeld te brengen welke mogelijkheden er zijn om handelsketens volledig vrij te maken van ontbossing, bosdegradatie en ecosysteemconversie. Daarbij moedigt Nederland de Commissie aan alle effectieve maatregelen te overwegen, zowel regelgevende als niet-regelgevende.

¹⁰ Resolutie EP 17 april 2018; EC 2018